

PĀ~Ā•BĀŠH ĀĀELOVĀŠKA

PondĀ~Ā-, 07 srpen 2017

Tenhle pĀ™ĭbĀ>h mi vyprávĀ>l Ā•lovĀ>k, který povaĀ¾oval svĀ~ĭ Ā¾ĭvot za marný, zpackaný a zavřĀ¾enĭhodný. Nebudu soudit to, co svĀ~ĭ Ā•lovĀ>k Ā•lovĀ>ku. V sedmdesĀtých a osmdesĀtých letech naslouchajĭcí Ā•lovĀ>k pĀ~sobil v redakci regionĀlnĭ tisku. Byl souĀ•stĭ redakce a zaĀ¾il nespoĀ•et rozhovorĀ~ a nepĀ™ebernĭch pĀ™ĭbĀ>hĀ~. PĀ™ĭbĀ>h sudetskĀho kluka z Ā•e rodiny v období rozvracejĭcí se republiky ho zaujal nejvĭce.

Sedĭm v kavĀrnĀ>. KĀvu a prĀci na stolku. Do lokĀlu kavĀrny vchĀzĭ Ā•lovĀ>k. RozhlĭĀ¾ĭ se. Studuje tvĀĀ™e jednotlivĭch hostĀ~. PoloĀ¾ĭm šĀlek s kĀvou a Ā•ekĀm, co bude nĀsledovat. PozorovĀnĭ lidskĭch tvĀĀ™ĭ a jejich chovĀnĭ v urĀ•itĭch situacĭch se v mĀ profesi mĀĀ¾e hodit. Jeho zrak spoĀ•ine... nemĭlĭm se... u mne. Kĭvne a vĀhavĀ> pĀ™ĭstupuje. A promluvĭ: “Dobrý den, redaktore. Mohu se posadit?” UkĀĀ¾ĭ rukou.. Usedne proti mne a pokračĀ•uje: “Vĭte zaujal mne vĀš Ā•lĀnek o starĭch Ā•asech v KrĀsnĀm BĀ™eznĀ>. O Ā•tvrtĭ mĀ>sta, kde jsem se narodil a proĀ¾il Ā•Āst svĀho Ā¾ĭvota. ĀĀĀst toho pĀ™ĭjemnĀ>šĭho. DĀ>stvĭ.” Na mĀ~ĭ udivenĭ vĭraz pokračĀ•uje: “se Neuman, Wenzell Neuman. Ā¾ĭli jsme v RĀĀ¾ovĀ. Zde se narodil bratr Walter i mĀ maliĀ•kost. Walter o pĀ>t let dĀ™ĭv. Mamka byla NĀ>mka. Otec ĀĀech. V tĀ dobĀ> ŭplnĀ> normĀlnĭ. V KrĀsĀku bylo mraky smĭšenĭch rodin. Nikdo nic neĀ™ešil. ĀĀech nebo NĀ>mec bylo ŭplnĀ> fuk. Ani mezi dĀ>tmi. Jo, kluci si obĀ•as dali do huby. To platĭ furt, ne? Všichni byli v pohodĀ> aĀ¾... aĀ¾... do doby, kdy zaĀ•ali blbnout hnĀ>dĭ košile. HnĀ>dĭ košile od jĭstĭ byly vĭc a vĭc agresivnĭ, arrogantnĭ a zaĀ•aly Ā™ešit nĀrodnostnĭ otĀzku. ĀĀEšI NAJEDNOU BYLI VE VLASTNĭ ZEMI NEPĀ~ĭTELEM. Byl jsem vejrosteĀ na niĀ•emu nerozumĀ>l. TĀta pracoval v pĀ™ĭekladišti a dohlĭĀ¾el na naklĀdĀšĭfĀ~ v pĀ™ĭĭstavu. JasnĀ>, Ā¾e byl zapĀlenĭ sociĀlnĭ demokrat, jako kĀ¾dĭ dĀ>ĭĀ>as. KrĀsnĀ BĀ™ezno bylo Ā•tvrtĭ dĀ™ĭv pĀ™ĭĭstavu a pĀ™ĭekladištĀ>, šĭfĀkĀ~ , hospod a lehkeĭch holek. U vĀ>tšiny rodin byla na poĀ™adu dĀ™ĭna, dĀ™ĭna, lopota, hospoda, chlĀst a holky. V hospodĀ> se Ā™ešily i novĀ politickĀ poĀ™ĀdĀky. Jak zdĀ>razĀ>oval Walter. Po jednĀ politickĀ provokaci hnĀ>dĭch košil, našli mĀho tĀtu zmlĀcenĭho a tuhĭho. MĀma se zhroutil. BrĀcha zmizel. No, kam asi, Ā¾ejo? To uĀ¾ se psal rok 1937. Mne bylo sotva patnĀct. NiĀ•emu jsem opĀ>t nerozumĀ>l. VybřeĀ•el jsem se mĀmĀ> na rameni. Na toho cucĀka toho bylo pĀ™ĭĭliš. A mĀmĀ> jsem slĭbil, Ā¾e budu pro ni oporou. Jak sĀm vĭte, vše bylo jinak. NestaĀ•il jsem ani dospĀ>t a byl tu posraneĭ rok 1938. TĀ™etĭ Ā™ĭĭše se rozrostla o naše pohraniĀ•ĭ. VĀ>tšina ĀĀechĀ~ opustila svoje domovy. BrĀcha Walter se jako mĀvnutĭm proutku vrĀtil. Byl nĀ>kdo. Na rukĀvĀ> nosil hĀkovejĭ kĀ™ĭĀ¾. Neumĭm popsat bolest, kdyĀ¾ po všem, co nĀs potkalo, tohle matka nezvlĀdla a rok po tĀtovi odešla. Odešla nadobro. MĀho smutku vyuĀ¾il Walter. VlĀkal mne do mlĀdeĀ¾nickĀ organizace Hitlerjungend. Za krĀtkou dobu i pĀ™ĭes mĀ~ĭ smuteĀ, jsem byl hrdej, Ā¾e nĀ>kam patĀ™ĭm. Ode vedl brĀcha. Pro nĀ>ho velkĀ Ā•est. Pro mne mĀ>la bĭt tĀ¾. Ale bylo mi teprve šestnĀct, tak jakĀ pak Ā•est.. V okolnĭch lesĭch jsme si hrĀli na vojĀĀ•ky. U pasĀ~ nosili dĭky, na krku šĀtky. Bubĭnky a pĭšĀly budily respekt, kdyĀ¾ jsme pochodovali. ĀĀeas her skonĀ•il. NezadrĀ¾itelnĀ> pĀ™ĭĭšel rok 1941. VĀlka hoĀ™ela po celĀ Evro nĀ>meckĀ vĭtĀ>zĭcĭ a postupujĭcí armĀdy byl nĀ>meckĭ lid i nĀrod hrdĭ. ZapomnĀ>l jsem, Ā¾e jsem ĀĀech. Dnes vĭm svĀ, ale tenkrĀt? ZvednutĀ pravice, pochody, hoĀ™ĭcĭ pochodnĀ> a hulĀkĀnĭ: „Wir sind zu Hause!” To bylo nĀ>co. Stydĭm se, ale v tĀ dobĀ> jsme se s hrdostĭ i s brĀchou nechali naverbovat do Ā™ad Waffen-SS. TakĀ™ka roĀ•nĭ vĭcvĭk se uskuteĀnil nĀ>kde v ĀĀechĀch ve vojenskĀm prostoru. A pak? ZaĀ•ala novĀ Ā¾ĭvota. Mašĭrujĭcí a zlo pĀchajĭcí hovado, vobleĀ•enĭ do uniformy. Naše jednotka pĀ~sobila nĀ>kde na UkrajinĀ> Ā• BĀ>lorusku. JmĀna a dĭĀ•ĭ podrobnĀ byly z makovice vytĀ>snĀny hrĀ>znĭmi udĀlostmi. Jinak bych se zblĀznil. UĀ¾ rok jsem s brĀchou dupal po ruskĀ nekoneĀnĀ zemi. V našĭ oblasti pĀ~sobil pravdĀ>podobnĀ> partyzĀnskĭ oddĭl. NemĀ>li jsme nikdy klid ani v noci. StĀle hrozilo pĀ™ĭepadenĭ. Po jednom našem „zĀsahu” v malĀ vesnici, pĀ™ĭĭšla v noci odplata. Napadli nĀs kolem Ā•tvrtĀ rĀno. Probudil mne dĀ>nej bengĀl, vĭbuchy, stĀ™elba, nadĀvky nĀ>meckĭ, ruskĭ, Ā™ev ranĀ>nejch svĀ>tlo... svĀ>tlo jako ve dne. DĀl si nic nepamatuju. Fakt klika. Trefili mne do palice a zad. To se dovĭdĀm se pozdĀ>ji. V mĀĀ¾iku se rozprostĀ™el klid. Klid a tma. Co bylo dĀl? Nic. V palici je vymetenĀ.. Jak dlouho mĀ vĀ>domĭ bylo v limbu? TĀ>Ā¾Ā Ā™ĭĭct. JednĀ noci (asi) se probudĭm. KoukĀm, kde jsem - udusanĀ hlĭna, slĀma, suchĀ listĭ a trocha sena. Vše na nĀ>jakĀ dĭĀ™e. MoĀ¾nĀ proto ta tma. Bolĭ mne celĭ Ā•lovĀ>k. ZafaĀ•ovanĀ hlava. LeĀ¾ĭm na bĀ™ĭše. Na zĀdech as Trhe to se mnou. Leknu se. Bolest projede celĭm tĀ>lem. S vrznutĭm se odklopĭ vĭko nebo poklop. V tĀ tmĀ> to nejde poznat. Dĭra? PozdĀ>ji se dovĭdĀm, Ā¾e je to zemĭanka. NĀ>mcĭ vypĀlili vesnici. Vše pochopil a bylo mi stydno... OdboĀ•il jsem a tak pokračĀ•uji v pĀ™ĭĭbĀ>hu muĀ¾e, který nemĀ> Ā¾ĭt. Do dĭry vkroĀ•ila postava omotanĀ hadry. Sehne se a pĀ™ĭĭklekne. Ā¾ zĭrĀm! Je to Ā¾ĀenskĀ. Docela mladĀ a pĀ>knĀ. LĀmanou nĀ>mĀ•inou s ruskĭm pĀ™ĭĭzvukem se dovĭdĀm, Ā¾e pĀ™ĭeĀ¾ĭvšla jen mne. Co je s ostatnĭmi nevĭ. Mrtvĭ nebo utekli. Myslĭm na Waltera. DĀle se dovĭdĀm, Ā¾e manĀ¾ela mĀ na frontĀ>. O Ā™ĀdĀ>nĭ mĭch soukmenovcĀ~ taktnĀ> mlĀ•ĭ. Jsem ji vdĀ>Ā•ej. MĀm furt tu zatracenou uniformu. NemĀm ponĀ dlouho trvalo uzdravovĀnĭ. OšetĀ™oval a Ā¾ĭvila mĀ> z toho mĀla, co sama mĀ>la. Pomalu se mi vracela sĭla, lepšĭ nĀlada, a i bolest ustupovala. Dĭe situace jsem mohl na malĀ prochĀzky kolem zemĭjanky. PoprvĀ mĀ oĀ•ĭ poznaly, co to zemĭjanka je. Byla maskovanĀ drny a keĀ™ĭky. VyhrabanĀ byla ve svahu. Musela to bĭt makaĀ•ka. Ā~ĭkĀm: “ChudĀk ruskĀ holka”, ale ona zavřĀ>la hlavou a upĀ™esĀ~uje: „NĀ>t RuskĀja, ja nĀ>mnoško UkrajinĀkĀja i nĀ>mnoško BeloruskĀja”. Za mou rušĭtinu ruku do vohnĀ> nestrĀĭm. Je to uĀ¾ Ā™Ādu let a jejich Ā™eĀ• si dĀvno nepamatuji. Vracela se mi kondice a nastala otĀzka, co bude dĀl. Celĭ rĀbus jednoho veĀera vyĀ™ešili ozbrojenĭ RusĀci. Asi ti partyzĀnĭ. Z niĀ•eho nic se objevili. PrĀvĀ> jsme z hrnce bašĭli vĀ™enĀ brambory. PĀ™ĭĭli, kopli do hrnce, tu rusĀndĭĀku picli. NormĀlnĀ> ji pĀ™ĭede mnou zastĀ™elili. ChĀpete? Mne odtahli. mĀ zranĀ>nĭ Ā¾Ādnej ohled. ZavĀzali oĀ•ĭ a davaj. Les neles, mokĀ™ĭna nemokĀ™ĭna, strouha nestrouha. KdyĀ¾ rychlopĀ™e skonĀ•il, byly na nebi hvĀ>zdy. Dovlekli mne k chtrĀ•ĭ a jako pytel hodili na hromadu slĀmy.. Obvazy prosakovaly, rĀny bolely, bolelo celĀ tĀ>lo. MĀ~ĭ ŭdiv si vyslouĀ¾ili, kdyĀ¾ mi nechali rĀny ošetĀ™it. PĀ™ĭĭla holka v ruskĭ uniform. Na blĀ>ze se jĭ houpalo nĀ>jakĭ vyznamenĀnĭ. HotovĀ byla einzwei. Zmizela jako duch v podobnĀ dĭĀ™e, co uĀ¾ jsem mĀ> Ā•.

poznat. Pár dní se nedálo nic. Jen Á•as od Á•asu pÁ™išla ošetÁ™ovatelka a dvakrát za den šlichta s bramborem. PodÁ™imování byla má jediná zábava. Jo a hbitá ošetÁ™ovatelka. PodÁ™imuju, zrazu nÁ›kdo kopne do dveÁ™í! No.... do dveÁ™í. Dva hromotluci se samopalama vrazej do chatrÁ•e. Popadnou tu hromadu hadrÁ™, co byla dÁ™ív uniformou a v ní má maliÁ•kost. TÁ›lem projela bolest. Koušu se do rtu, abych neÁ™val bolestí. Nedbali a táhli mne k jejich kamandírovi. Posadili, nabídli papirošku a v plechá•ku nÁ›jakej špiritus. Kamandír, ousatej hromotluk, mÁ›l Á™eÁ•. Nabídl mi spolupráci nebo kulku. Dobrý, ne? Mohl jsem si vybrat. Tak zaÁ•ala další éra mého zprasenýho Á™ivo pÁ™ipomnÁ›li se výsledem. Kamandír a ošetÁ™ovatelka jako tlumoÁ•ník. NÁ›mnoško rozumÁ›la, nÁ›mnošpa nÁ›mecky sem tam nÁ›co Á™ekla, ale nÁ›mecky neumÁ›la. Pak takovej smolaÁ™ jako já, pochopil, proÁ• mne z fleku nezastÁ™elili. Kamandír rukou naznaÁ•il - a nÁ›mecká uniforma zaÁ•ala vyprávÁ›t svÁ›j pÁ™íbÁ›h. JasnÁ›, drobátko upravené. Celá pravda o mém pÁ™sobení v Rusku by znamenala jediné ….. kulku. Nechali mne vykecat. RusandiÁ•ka pÁ™ekládala, no pÁ™ekládala, spiš to byla sranda a Á™eÁ• rukama nohama. Kamandír pokyvoval. Vypadalo to, Á™e j spokojenej. Poslední slovo mÁ›l on. StruÁ•nÁ› vysvÁ›til mou spolupráci s nimi. Jedno je jistý. Budu s ošetÁ™ovatelkou pÁ™ítomen pÁ™i výsledu pÁ™ipadných zbÁ›hÁ™, zajatcÁ™ a psaní propagaÁ•ních letákÁ™. Dostal jsem „novou“ šedozelenou uniformu, bez oznaÁ•ení. DoÁ•kal jsem se. KoneÁ•nÁ› mne ubytovali v samostatné zemjance (stále hlídané). Á•eas bÁ›Á™el. DovÁ›dÁ›l jsem se, Á™e cirka tÁ™i kiláky od našeho leÁ™ení, v nedalekém mÁ›steÁ•ku, se v nÁ›mecká posádka. Hromotluk usoudil, Á™e je „nuÁ™na“ odchytit aficéra. Prý potÁ™ebují nové informace. Jaká je nálada v muÁ™stvu, novinky vojenského charakteru, jejich poÁ•et, úkol zde, i doba jejich pÁ™sobení. OšetÁ™ovatelka (Á™íkali jí lvuša) oznámila, Á™e jsem „zdarov“ a na pÁ™iští akci pÁ™jdu nima. Bude se hodit... NÁ›mec. Podrobnosti? AÁ™ pÁ™íjde Á•as. Á•eas pÁ™išel. V noci jsme se stahli k mÁ›steÁ•ku. se vrátil s tím, Á™e je Á•istej vzduch a u budovy bývalého úÁ™adu SovÁ›tu stojí osobní auto a nÁ›jakej oficír se v nÁ›m hrabe. nebo tÁ™i NÁ›mÁ•ouÁ™i mu svítí baterkama. Celkem nás šlo pÁ›t plus má maliÁ•kost. Tma byla jako v p....., no víte kd OsvÁ›tlený auto s vojákama byl dobrej terÁ•. Ve snaze je obstoupit, se skupina trochu roztáhla do šíÁ™ky a.... a... nÁ›kdo v tý tmÁ› o nÁ›co škobrtnul. To cinknutí dalo do pohybu dÁ›snej mazec. KromÁ› tÁ›ch vojákÁ™ u auta, zaÁ•ali ihr stÁ™ílet i vojáci z tý budovy, o nich nevÁ›dÁ›li (holt špatnej prÁ™zkum). Rozpoutalo se fakt peklo. A opÁ›t znovu zaÁ•íná další Á•ást mého podÁ›lanýho Á™ivota. RanÁ›n, zatÁ•en, ošetÁ™en a pÁ™edveden. Á™eÁ•eno hodnÁ› v kostce mne sám Sturbannfuhrer Ziegler. ProtoÁ™e jsem byl podezÁ™elý z pÁ™eÁ•inu zrady, pracoval jsem pro nepÁ™ítele, mÁ›l jsem zastÁ™elen hned. Ale desertér Wenzell dostal novou šanci. PovÁ›dÁ›l jsem majorovi své jméno a celý svÁ›j pÁ™íbÁ›h. DovÁ›dÁ›l jsem se, Á™e to byla jednotka, která se dostala do obklíÁ•ení a v týlu pÁ™sobila jako diversní oddíl o síle asi stopades muÁ™Á™. Á•eÁ•el jsem, jak jsou v obraze. To Rusáci vÁ›dÁ›li prd. PÁ™i pÁ™estÁ™elce padl ten oficír, Hauptsturmuhrer Now jmenoval, téÁ™ ze Sudet. KdyÁ™ major slyšel mé jméno, zastÁ™íhal ušima. Hned nÁ›kam volal polním telefonem. Chvilku Á•ekání... a pak... pak jsem se dozvÁ›dÁ›l, Á™e máj bratr byl vyznamenám Eisernes Kreuz za stateÁ•nost. Tak díky Waltrovi-hrdinovi nebudu zastÁ™elen, ale pošlou mne do tábora pro vojenské delikventy, prý v Rakousích. ProstÁ› pro nÁ›mecký vojenský prÁ™serÁ™e, kteÁ™í mají Á•i mÁ›li nÁ›jaký vroubek. TÁ™eba znásilnÁ›ní, prznÁ›ní rasy, zbÁ›zrada vÁ›dce nebo vojenské cti a další ptákoviny. Po nÁ›jaké dobÁ›, se uskuteÁ•nila hrozba velitele. Byl jsem letecky, jako vojenskej zbÁ›h, transportován do utajovanýho nápravnýho tábora, nÁ›kde na jihu Rakouska. V lágru nás mohlo být nÁ›co kolem dvou stovek. Od oficírÁ™, aÁ™ po vobyÁ•ejný pucfleky. Byli zde i takový, co po úraze kebulé byli mešuge. Nikdo o svém vlastním osudu moc nemluvil. Za to všichni jsme byli v oÁ•ekávání, zda nás pošlou k soudu, ke kÁ™lu nebo vosvobodí, hahaha vosvobodí, spiš veme do zajetí Amík Á•i Rusák. Pár magorÁ™ se pokusilo vzít roha. NemÁ›li šanci. VobÁ•as nÁ›koho nÁ›kam odvezli a zase byl klid. Klid je nadnesenej výraz. KaÁ™dej den to byl boj o dlabanec, lepší kavalec, pár loku šnapsu, i o chvilku štÁ›stí s místní courou. KdyÁ™ to shrnu na jednu hromadu, osud nám byl naklonÁ›nej. Rok s rokem se sešel, Á•umíme na kalendáÁ™, a je tu duben 45. Bránu prorazila s malým tankem americká hlídka. Krátká pÁ™estÁ™elka se strÁ™emi a byli jsme na to tata zajatci v prohraný válce. Páni situace nám na to oznámili, Á™e je šmytec. Kapitulace. Konec posraný války. Fakt úleva. Naše poÁ•áteÁ•ní vochránce vystÁ™ídali naÁ™ehlený eMPíci. Dorazili taky chlápci od vojenské rozvÁ›dky a nÁ›jací paÁ›áci ve vypulírovaných uniformách. Byl konec. ZaÁ•ali výsledy a škatulkování. Prý budeme pÁ™esunuti do zajateckýho tábora v NÁ›mecku. Kdy? nikdo nám nic neÁ™ek. Byl docela veget. Debatovali mezi sebou, kouÁ™ili camelky, usrkávali šnaps, poflakovali se po táboÁ™e a placama to bylo zpestÁ™eno výsledchama. Kolem podzimu jsme byli transportováni do zajateckýho lágru v NÁ›mecku. Nuda, výsledy. Nuda a výsledy. Co bude dál nikdo nevÁ›dÁ›l. Ovšem pozor, po Novým roce se to pohlo. ZaÁ•ali nás Á™ešit a tÁ™ídit. OpÁ›t zaÁ•ala nová éra mého Á™ivo výsledu mi oznámili, Á™e budu pÁ™edán Á•eskoslovenskej vojenskej úÁ™adÁ™. Vybavili mne nÁ›jakejma papírama s ra a pÁ™edali Á•echoslovákÁ™. Nebudu to protahovat. Vyfásnul jsem dva roky v uranovejch dolech. Stal ze mne mukl. Ty dva roky nebyla Á™ádná selánka, fakt. V šedesátech letech jsem makal u nás doma v pÁ™ístavišti. OpÁ›t doma, doma v Krásném BÁ™eznÁ›. ZranÁ›ní z války mi za Á•as nedovolila pracovat. Tak mi dali invalidní dÁ›chod. Á™ádná sláva, ale nestÁ›Á™uju si. Nemám proÁ•, nechali toho mizeru Á•lovÁ›ka Á™ít. NezaslouÁ™im si to. PÁ™íleÁ™itostnÁ› vezmu nÁ› šolich, bydlim tam, kde jsem se narodil a snad jsem i spokojenej. To Á™íká, dnes uÁ™ zase s hrdoostí, starej Wenzell.

-aja- Doplnující fakta k pÁ™íbÁ›hu, o kterým nevím, zda je pra

od samého zaÁ•átku nešlo. Šlo o pÁ™íbÁ›h toho kluka. Ten mne zaujal a já pÁ™evyprávÁ›l. A to „-aja-“ pod textem, to byla má redakÁ•ní zkratka, redakÁ•ní podpis. PÁ™íbÁ›h Á•lovÁ›ka však nebyl nikdy otišt nikdy v tisku publikován. NormalizaÁ•ní garnitura jej považÁ™ovala za glorifikaci váleÁ•ných zloÁ•inÁ™. Á™íkám nesoudil jsem, neobhajoval, jen naslouchal. Ze závÁ›je zapomenutí jsem jej vyhrabal nedávno a dovoluji si ho pÁ™edloÁ™it vám v Kudlance.

-doktor- Za pÁ™ipadné komentÁ™e dÁ›kuji.